

4. Príchod Ježiša do samaritánskeho mesta Sychar (Jn 4,1-6)

Ježiš sa rozhodol opustiť Judeu,¹⁷ teda odísť zo židovského sveta a ísť do Galiley.¹⁸ Čo bolo dôvodom Ježišovho odchodu z Judey? Autor textu vysvetľuje, že Ježišovým dôvodom boli farizeji, ktorí začali vnímať Ježiša ako osobu nebezpečnú, „*keďže Ježiš a jeho učeníci začali mať „viac učeníkov“ v Judsku ako Ján Krstiteľ*“ (porov. Jn 4,1-2). Ba čo ešte viac, „mali dobrý dôvod postaviť sa proti náboženskej hrozbe šíriaceho sa Ježišovo hnutia.“¹⁹

Text zdôrazňuje, že Ježiš cestou do Galiley „*musel prejsť cez Samáriu*“ (Jn 4,3-4). Aký bol Ježišov dôvod ísť cez Samáriu? Z geografického hľadiska to nebolo nutné, pretože existovali dva spôsoby, ako sa dostať z Judey do Galiley. Jeden spôsob bol cez Samáriu a druhý cez údolie Jordánu. Cesta z Judey do Galiley cez Samáriu bola kratšia, nebezpečnejšia.²⁰ Väčšina Židov volila tú druhú, dlhšiu cestu, vedúcu cez údolie Jordán, a to z veľmi jasných dôvodov – aby sa vyhli Samaritánom, ktorí boli vo všeobecnosti voči Izraelitom nepriateľskí. Z náboženského hľadiska to znamenalo nakaziť sa od nečistých Samaritánov, a tak porušiť zákon o rituálnej čistote. Neexistuje teda žiadna primárna povinnosť, ktorá by nútila Ježiša prejsť cez Samáriu pri premiestňovaní sa z Judey do Galiley. Prečo teda text dáva dôraz na „*musel*“ prejsť cez Samáriu? Zaiste zdôraznenie „*musel*“ nezdôrazňuje praktický dôvod s cestovaním, ale obsahuje predovšetkým teologický dôvod a zámer Ježišovej prítomnosti v Samárii, ktorý je súčasťou Božieho plánu spojeného s Ježišovým poslaním, ktorý žiada odídenie Ježiša zo židovského sveta, z Judey, a vstup do sveta nežidovského, teda Samárie. Ježišovo vstúpenie do samaritánskeho teritória a teologický zámer pripravili pôdu pre prvé interkulturálne stretnutie Ježiša so ženou zo Samárie a jej krajanmi, ktoré malo tiež teologický zámer.²¹

Vzhľadom na Ježišovo poslanie a jeho misijnú činnosť sú stretnutia a rozhovory umiestnené do regiónu Samária, do samaritánskeho mesta Sychar, blízko Jakubovej studne²² „*neďaleko pozemku*“, ktorý dal Jakub svojmu synovi Jozefovi (porov. Jn 4,5-6).

Ježiš na miesto stretnutia prišiel ako prvý, sadol si k studni (doslova k prameňu²³), pretože je „*unavený z cesty*“. Ježišova únava zdôrazňuje Ježišovo človečenstvo, ktoré sa ešte viac

---

¹⁷ „Krajina Judea“ (Jn 3,22) alebo Judea (Jn 4,3.47;7,2.3; 11,7) je miesto, kde bol Ježiš odmietnutý a prenasledovaný (porov. Jn 4,1-3).

¹⁸ Galilea bola provinciou na severe a nepatrila pod rímsku správu, ale predovšetkým bola vzdialená od národných a nábožných autorít Jeruzalema. V tomto regióne sa Ježiš mohol slobodne pohybovať (Jn 7,1).

¹⁹ MOLONEY, F. J.: *Evangelium podle Jana*. Kostelní Vydří : Praha 2009, s. 141.

²⁰ Medzi Židmi a Samaritánmi sa stávali časté roztržky a prepady, napr. keď Židia šli do Galiley a prechádzali cez Samáriu. Tieto roztržky niekedy končili aj krvavo (porov. Josef Flavius, *Ant.* 20,118; *Bell* 2,232).

²¹ Je zaujímavé zdôrazniť protiklad, ktorý sa nachádza u Mt 10,5, kde sa odporúča nejísť k Samaritánom.

²² Studňa a voda sú symbolom zvláštneho bohatstva. Už v Nm 21,16-18 pri putovaní izraelského ľudu na púšti, studňa a voda boli symbolmi Božích darov.

zdôrazňuje tým, že zažíva páľavu dňa a bude žiadať vodu od prvej osoby, ktorú stretne. Bude ňou žena zo Samárie, ktorá pravidelne chodila čerpať vodu zo studne.

5. Stretnutie a rozhovor Ježiša s osobami v Samárii (Jn 4,7-42)

Po zlyhaní monokulturálneho stretnutia Ježiša s Nikodémom (Jn 3,1-21), ktoré sa ukázalo ako neplodné v objavení skutočnej Ježišovej identity, Ježiš odišiel zo sveta Izraela a vstupuje do sveta Samaritánov, kde inicioval rozhovory so Samaritánkou a s učeníkmi. Tieto rozhovory vyvrcholili v stretnutí so samaritánskym ľudom, teda s osobami vnímanými židovským ľudom ako nepriateľské a heretické.

Aj napriek tomu, že Ježiš bol Žid, učiteľ, prorok, ktorý bol poslaný od Otca, nebráni sa stretnutiam s ľuďmi rôznych kultúr, národov, náboženstiev či etník, inými slovami vyjadrené, z jeho poslania nie je nikto vylúčený.

5.1 Stretnutie a rozhovor Ježiša so ženou zo Samárie (Jn 4,7-26)

Unavený Ježiš nachádza sa neďaleko mesta Sychar, pri Jakubovej studni, ku ktorej príde neznáma žena s džbánom, aby načerpala vodu zo studne. Žena zo Samárie, nežidovka a predstaviteľka samaritánskeho ľudu, prišla k studni na pravé poludnie, doslova „*bolo okolo šiestej hodiny*“²⁴ (Jn 4,6), keď bolo veľmi teplo. Prísť na pravé poludnie načerpať vodu zo studne je prekvapujúce, pretože zvyčajne sa po vodu chodilo skoro ráno alebo neskoro večer.²⁵

Stretnutie Ježiša s neznámou ženou sa teda udeje pri Jakubovej studni na pravé poludnie a iniciátorom stretnutia a rozhovoru je Ježiš. Len čo prišla neznáma žena zo Samárie na miesto, Ježiš, muž, Žid, sa obráti na ženu so žiadosťou „*Daj sa mi napiť!*“ (porov. Jn 4,7). Žena Samaritánka po Ježišovej žiadosti o vodu zostáva v úžase, ako nejaký pocestný muž, cudzinec a Žid porušuje sociálno-náboženský zákaz voči samaritánskemu svetu a zvlášť ženskému. Ježišova žiadosť o vodu necháva ženu v úžase a reaguje na ňu protiotázkou: „*Ako si môžeš ty, Žid, pýtať vodu odo mňa, Samaritánky?*“ (Jn 4,9a). Zdá sa, že ide o nemožné stretnutie!

---

²³ Prameň citovaný v tomto texte sa v rozhovore nazýva „studňa“ (Jn 4,6.11.12), je umiestnený pri Sicheme a je jediný v regióne. Bola to hlboká studňa, ktorá podľa archeologických údajov bola používaná od roku 1000 pred Kr. do roku 500 po Kr.

²⁴ Aj toto spresnenie má teologický cieľ a označuje čas plného svetla.

²⁵ Scéna tiež pripomína rôzne biblické epizódy, v ktorých ženách stretne svoju budúcu manželku (porov. Gn 24,10nn: manželstvo medzi Rebekou a Izákom; Gn 29,1nn: manželstvo medzi Ráchel a Jakubom a Ex 2,15nn: manželstvo medzi Seforou (dcéra kňaza z Madiánu) a Mojžišom... V našom prípade sa nič také neuskutoční, nakoľko rozprávanie sa orientuje v inej línii.

Pretože „*Židia sa totiž so Samaritánmi nestýkajú*“ (Jn 4,9b), čo znamená, že Židia a Samaritáni nemali medzi sebou dobré vzťahy, z čoho plynie tiež ženino prekvapenie. Rovnako podľa židovskej tradície bolo veľmi nerozumné rozprávať sa s neznámou ženou na verejnosti.²⁶ Ježiš však z vlastnej iniciatívy spochybňuje sociálno-náboženské pravidlá, zavedené v minulosti, založené na vzájomných protikladoch (muž /žena, Žid/Samaritánka). Ježišov rozhovor s neznámou ženou nežidovkou, Samaritánkou, a jeho žiadosť o vodu necháva padnúť všetky existujúce bariéry medzi mužom a ženou. Ježiš tak prekonáva predsudky a existujúce nepriateľstvo medzi Židmi a Samaritánmi. Rozhovor medzi Ježišom a Samaritánkou pokračuje (porov. Jn 4,10-15) postupným spôsobom, točí sa okolo *vody*/daru a je označený sériou *nepochopení*, ako to bolo pri rozhovore Ježiša s Nikodémom. Žena v rozhovore je sústredená na vodu zo studne a Ježiš jej hovorí o inej vode, čím sa ju snaží doviest' k tomu, aby nezamieňala dva prvky: vodu fyzickú za vodu živú, ktorá je zvláštnym Božím darom, ktorý teraz príde (porov. Jn 4,10). Voda, o ktorej hovorí Ježiš, je viac ako prírodná voda zo studne, ba ešte viac, je zjavenie Ježiša, teda je kvalitatívne vyššie než zjavenie otcov.²⁷ Cesta, ktorú musí žena prejsť, je od Jakubovej studne (porov. Gn 24) vystúpiť ku skutočnému prameňu živej vody, ktorým je Ježiš. Aby žena uskutočnila túto cestu, Ježiš jej ponúka živú vodu (v. 10), čím podnieti ženu, aby sa orientovala nie viac na vodu zo studne, ale na toho, kto ju žiadal o vodu. Prvou úlohou rozhovoru je to, aby žena pochopila, že existujú dva druhy vôd: voda zo studne, ktorá neuhasi smäd, a voda, ktorú ponúka Ježiš, ktorá nielen že uhasí všetko, ale dokonca premení toho, kto ju pije, na prúdiaci prameň. Žena teda išla k studni načerpať vodu, ale Ježiš ju pozýva, aby prešla z jednoduchého Božieho daru k darcovi, k tomu, kto ponúka tento dar, k samotnému Ježišovi.

Ženino vyjadrenie „*Pane, daj mi takej vody, aby som už nebola smädná a nemusela sem chodiť čerpať!*“ (Jn 4,15) naznačuje, že urobila krok vpred smerom k Ježišovi, ale ešte stále hľadá vodu materiálnu a nie tú, o ktorej hovorí Ježiš. Žena nevidí ďalej za svoje každodenné potreby, preto sa zastaví pri vode, ktorá by jej ponúkla možnosť viac nepracovať a viac sa nenamáhať s čerpaním vody zo studne. Ježiš, aby preťal sériu nepochopení, rozhovor orientuje na prehodnotenie jej osobného života.

A tak sa druhá fáza rozhovoru (Jn 4, 16-19) sústreďuje na *postavu manžela*. Ježiš obnovuje iniciatívu rozhovoru a stroho požiada ženu, aby zavolała muža a vrátila sa (Jn 4,16). Žena

---

²⁶ „Pre múdreho človeka bolo 6 vecí hanebných: vyjsť navoňkovaný, ísť sám v noci, vyjsť von v zaplátaných sandáloch, hovoriť so ženou na verejnosti, sadnúť si za stôl s nerozumnými ľuďmi, vstúpiť ako posledný do študijného domu.“ (b. *Berakhot* 34b).

²⁷ Protiklad, ktorý je tu položený medzi slovom „studňa“ a slovom „prameň“. Vo vv. 11-12 nachádzame slovo *phrear* – studňa, zatiaľ čo vo vv. 6 a 1 je slovo *pégé* – prameň. Rozdielne použitie tohto slova môže byť významné, nakoľko žena hovorí o *phrear* – studni a Ježiš hovorí o *pégé* – prameni.

s jednoznačnosťou odpovie: „*Nemám muža*“. Ježiš ju nekarhá, ba naopak, oceňuje jej úprimnosť a pripomína jej, že mala päť mužov a človek, s ktorým teraz žije, nie je jej muž. Po tom, ako Ježiš ukázal žene, že pozná jej osobné tajomstvá, žena začala vnímať v Ježišovi prorockú starozákonnú dimenziu a dospeje k záveru, že Ježiš je Boží muž, *je prorok* (porov. Jn 4,19).²⁸ Tým, že Ježiš odhalil tajomstvo jej súkromného života, zároveň zjavuje seba samého. Jeho cieľom nebolo doviest' ženu k obráteniu, ale pripraviť ju na objavenie jeho tajomstva. Na jednej strane žena vyzná svoj reálny stav (nie nútene, ale v spolupráci s pravdou) a na druhej strane jej vyznanie pomôže rozpoznať Ježiša ako proroka. Z tohto vyplýva, že prístup k slovám o skutočnom kulte o klaňaní sa Bohu je už otvorený.²⁹

Tretia fáza rozhovoru pokračuje (Jn 4,20-26) a je sústredená na *klaňanie sa*. Po tom, ako žena objavila, že Ježiš je prorok, pozýva ho, aby objasnil otázku o *skutočnom kulte*: „*Naši otcovia sa klaňali Bohu na tomto vrchu, a vy hovoríte, že v Jeruzaleme je miesto, kde sa treba klaňať.*“ (Jn 4,20). V skutočnosti žena predloží Ježišovi starý problém, na základe ktorého boli *Samaritáni* so *Židmi* rozdelení: treba sa klaňať na vrchu Garizim alebo v Jeruzaleme? Keďže v Izraeli mohol byť iba jeden chrám, otázka ženy bola namieste: *kde* je teda miesto skutočného kultu?³⁰ Žena chce poznať nielen Ježišov názor, ale zároveň vedieť, kto má pravdu, či Židia alebo Samaritáni v otázke miesta klaňania sa Bohu. Ježiš nerieši pretrvávajúce tradičné kontroverzie medzi Samaritánmi a Židmi, konflikt necháva otvorený, ale to, čo zdôrazňuje, je skutočný význam klaňania sa. Ježiš teda objasňuje otázku „miesta“ a kultu jednoduchým a neočakávaným spôsobom, keď rozšíri perspektívu na *univerzálny kult*.³¹

Ježiš apeluje na ženinu vieru vyjadrením „*Ver mi, žena*“ a žiada ju, aby prijala ponúknuté zjavenie Ježišom o skutočnom kulte mesiášskej doby, ktorý ide prezentovať. Vyjadrením „*prichádza hodina – a teraz je*“³² (Jn 4,21) Ježiš naznačuje, že ním (Ježišom) sa uzatvára jedna éra a začína ďalšia. Klaňanie sa Otcovi v mesiášskej dobe už teda nebude viac viazané na miesto (vrch), pretože kult viazaný na vrch sa skončil a prekonal konflikty chrámov, naznačené protikladnými prvkami *Garizim* a *Jeruzalem*. Po tom, ako Ježiš zdôraznil hlavné prvky náboženskej kontroverzie: *vy* – Samaritáni a *my* – Židia, potvrdí bez váhania, že *spása je zo Židov* (Jn 4,22), čím chce zdôrazniť nie len to, že spása sa začína u Židov, ale zdôrazňuje

²⁸ Termín *prophetes* – prorok alebo poslaný Bohom je označenie, ktoré Ježiš aplikuje na seba (Jn 4,44), ale farizeji ho negujú (porov. Jn 7,52. Iba v dvoch prípadoch Jánovho evanjelia je Ježiš spoznaný ako prorok: ženou zo Samárie (porov. Jn 4,19) a uzdraveným slepcom (porov. Jn 9,17).

²⁹ Porov. FARAHIAN, E.: *Una lettura dello scritto testimoniale. Il vangelo di Giovanni*. PUG : Roma 2002, s. 73.

³⁰ Porov. DE LA POTTERIE, I.: *Gesù e i Samaritani*. In: DE LA POTTERIE, I.: *Studi di cristologia giovannea*. Marietti : Genova 1992, s.74.

³¹ Porov. MAZZEO, M.: *Vangelo e lettere di Giovanni*. Paoline : Milano 2007, s. 231.

³² Príslovka *nun* – teraz vyjadruje príchod už uskutočnený.

zvláštnu úlohu, ktorá bola zverená Izraelu zo strany Boha, a teda komunikovať spásu ostatným národom. Dejiny spásy sa nezastavia, Ježiš sa inkaroval do židovského ľudu, v skutočnosti je „Žid“ (Jn 4,9), Spasiteľ sveta (Jn 4,42), a práve preto Boh spojil spásu sveta s Izraelom. Boh uchoval a rozvinul v tomto ľude postupným zjavením správne poznanie Ježiša, a preto Židia sú dedičmi Božích prisľúbení a uchovávateľmi Božieho zjavenia.³³

Tak ako Samaritáni, aj Židia musia dôjsť ku skutočnému a duchovnému kultu, nakoľko príchodom Ježiša už neexistuje nejaké privilégium pre Židov v porovnaní so Samaritánmi. Aj Židia sa musia dať na cestu hľadania skutočného, nového kultu, ktorý nesie v sebe dosiahnutie dokonalosti. Aj keď klaňanie sa zo strany Izraela bolo dobré a správne, je už nedostačujúce, pretože je tu nový kult, ktorému Ježiš dáva univerzálny charakter, čím sa dištancuje od kultu Židov a od kultu Samaritánov. Ježiš už hovorí: „*praví ctitelia sa budú klaňať Otcovi v Duchu a v pravde*“ (Jn 4, 23). Nový kult chcený Otcom už nebude na vrchu Garizim, ani v Jeruzaleme, ale *v Duchu a v pravde*. Teda klaňanie sa Bohu nebude *kde*, ale *ako*. História Samaritánov vytvorila oddelený ľud, viera v Ježiša ho spojí v jednom Otcovi a v univerzálnom Božom ľude. Duch vytvorí vzťah s Bohom Otcom, ktorý vylučuje každý náboženský a diskriminačný partikularizmus. Kult teda nebude viac pozostávať v prinášaní externých obetí, ale bude to klaňanie, ktoré sa bude uskutočňovať v Kristovom Duchu a v „Pravde“, ktorou je samotný Ježiš. Skutočné klaňanie sa je spojené so zjavením Boha ako Otca v Synovi Ježišovi Kristovi a zjavenie bolo zavŕšené Ježišom Kristom.

Ježišova odpoveď vyprovokuje v žene otázku o Mesiášovi, ktorý má prísť. „*Viem, že príde Mesiáš, zvaný Kristus*“ (Jn 4,25). Nielen Židia, ale aj Samaritáni očakávali samaritánskeho Mesiáša, tzv. aram. *taheb*³⁴. Ženu však nezaujímajú rozdiely medzi očakávanými mesiášmi. Žena, ktorá spoznala Ježiša ako proroka, teraz vníma silnejšie dôležitosť Ježišovej osoby, ktorú má pred sebou. Teraz už je schopná prijať slávnostné vyhlásenie o Ježišovi ako o Mesiášovi. Preto sa Ježiš zjavuje žene ako Mesiáš jednoduchým vyjadrením: „*To som ja, čo sa rozprávam s tebou*“ (Jn 4,26). Žena prijme toto nečakané Ježišovo sebazjavenie, ktoré zostane bez vysvetlenia, a vráti sa do svojho mesta.³⁵ Rozhodla sa ísť k svojim krajanom Samaritánom, aby im vyrozprávala svoju skúsenosť: „*Podťe sa pozrieť na človeka, ktorý mi povedal všetko, čo som porobila! Nebude to Mesiáš?*“ (Jn 4, 29). Vo svojom svedectve sa zmienila o mužovi, ktorý sa s ňou rozprával; keď jej povedal všetko to, čo porobila (porov. Jn

³³ Porov. FESTORAZZI, F.: I giudei e il quarto Evangelo. In: *San Giovanni*. Paideia : Brescia 1964, s. 235.

³⁴ *Taheb* bol ako Mesiáš (porov. Ex 20,21b zo Samaritánskeho Pentateuchu), postava rozpoznateľná v línii Dt 18,15.18, prorok podobný Mojžišovi (porov. SCHÜRER, E.: *Storia del popolo giudaico al tempo di Gesù Cristo (175 a. C.-135 d. C.) II*. Brescia 1987, s. 40-45.206-210).

³⁵ Porov. FARAHIAN, E.: *Una lettura dello scritto testimoniale. Il vangelo di Giovanni*. PUG : Roma 2002, s. 78.

4,16), pochopila že musí byť prorok. Bez toho, že by ešte skutočne verila v Ježiša, má podozrenie, či by to nemohol byť Mesiáš. To, že hovorila o Mesiášovi, ktorého stretla, ako o „možnom Mesiášovi“, vyjadruje, že ešte nepochopila všetko o Ježišovi, ale pochopila toľko, čo stačilo na odovzdanie svedectva a zmotívovanie svojich krajanov, aby aj oni išli a stretli Ježiša. Samaritáni teda rýchlo so zvedavosťou utekajú z mesta, aby stretli Ježiša (porov. Jn 4, 30).

Žena zo Samárie v rozhovore s Ježišom postupným spôsobom zanechávala náboženské tradičné kategórie a približovala sa k poznaniu skutočnej Ježišovej identity.

Stretnutie a rozhovor medzi Ježišom a ženou zo Samárie, teda medzi mužom a ženou, Židom a Samaritánkou – rozdielnymi kultúrami, etnikami, náboženstvami, predstavuje interkulturálne stretnutie, ktorého efektom bol rozvoj a dozretie viery v Ježiša Mesiáša u ženy zo Samárie.³⁶

Výsledkom tohto interkulturálneho stretnutia teda bolo:

- objavenie identity Mesiáša Samaritánov s tým, „ktorý má prísť“,
- prvé vyznanie viery v Ježiša Mesiáša, ktoré sa uskutočnilo v samaritánskom teritóriu,
- prvé vyznanie viery v Ježiša Mesiáša z úst ženy Samaritánky.³⁷

Žena, v ktorej živá voda začala byť prameňom, vyprovokovala u mnohých Samaritánov vieru, a tak sa stala postavou misionárskej a univerzálnej viery.³⁸ Žena spoznala Ježiša ako proroka a Mesiáša a jej krajanovia prichádzajú k poznaniu, že on je Spasiteľ sveta, kde svet predstavuje ľudstvo, ktoré je predmetom Božej lásky.

5.2 Stretnutie a rozhovor Ježiša s učeníkmi (Jn 4,27-38)

Ďalšie osoby, s ktorými Ježiš, Žid, učiteľ Izraela, uskutočňuje stretnutie a rozhovor, tentoraz monokulturálny, sú jeho *učenici*, ktorí už sú veriaci (porov. Jn 2,11). Ježiša sprevádzali od začiatku jeho misijnej činnosti, ale ešte úplne nechápu Ježišovu identitu. Stretnutie a rozhovor medzi Ježišom – učiteľom zákona a učeníkmi (Jn 4,31-38) je zložený z dvoch častí. Jedna časť je sústredná na *jedlo* (Jn 4,31-34) a druhá na *žatvu* (Jn 4,35-38).

Rozhovor so Samaritánkou inicioval Ježiš so žiadosťou „*daj sa mi napíť*“ a zároveň to bola pre neho príležitosť prisľúbiť žene dar živej vody (v.10). Tentoraz sú iniciátormi

---

³⁶ Porov. FARAHIAN, E.: *Una lettura dello scritto testimoniale. Il vangelo di Giovanni*. PUG : Roma 2002, s. 77.

³⁷ Porov. BEUTLER, J.: *L'Ebraismo e gli Ebrei nel Vangelo di Giovanni*. PIB : Roma 2006, s. 108-109.

³⁸ Samaritánka je zvláštnou paradigmatickou postavou na ceste viery, ktorá na vrchole uskutočňuje svoje premenenie na misionársky a svedecký subjekt (porov. VIGNOLO, R.: *La samaritana e i samaritani*. In: VIGNOLO, R.: *Personaggi del quarto vangelo*. Glossa : Milano 2003, s.124); porov. MAZZEO, M.: *Vangelo e lettere di Giovanni*. Paoline : Milano 2007, s. 236.

rozhovoru Ježišovi učeníci, ktorí začali rozhovor potom, čo žasli nad tým, že sa Ježiš muž, Žid, rozpráva s neznámou ženou, a to ešte so Samaritánkou (Jn 4, 27). Ešte nechápali, že je zrušené všetko to, čo oddeľovalo muža od ženy, Žida od Samaritánky, ortodoxných od heretikov... A tiež nepochopili, že Ježiš hľadá to, čo Otec, teda skutočných ctiteľov... v Duchu a v pravde (porov. Jn 4,23-24).

Rozhovor učeníkov sa začína ponúknutím Ježiša, aby jedol „*Učiteľ, jedz*“ (Jn 4,31). Ježiš odmieta jedlo a objasňuje, že jeho skutočným pokrmom je uskutočňovať vôľu Otca a doviest' ju do završenia. Učeníci nepoznajú *chlieb*, ktorý je *život*, rovnako ako žena zo Samárie nepoznala *živú vodu*, ktorou je *Ježiš*. Učeníci v tomto momente nechápu (rovnako ako Nikodém a Samaritánka), ale Ježiš sa aj napriek ich nechápaniu snaží voviesť ich do *tajomstva svojho poslania*. Vysvetľuje im, že hlavným dôvodom, ktorý ho ženie do stretnutia a kontaktu s ľuďmi, je jeho túžba uskutočňovať Otcovu vôľu. Skutočný Ježišov pokrm je teda plniť Otcovu vôľu (porov. Jn 4,31- 34). Ježišova túžba je identická s Otcovou túžbou (spoločenstvo s každým človekom), dáva mu žiť, a tiež ho podnietila prejsť cez Samáriu.

Posledná časť Ježišovho rozhovoru (Jn 4, 35-38) je zameraná na *mesiášsku žatvu* a myšlienky učeníkov sú orientované na *kresťanské poslanie*. Ježiš sa použitím obrazu o rozsievачovi³⁹, ktorým je on, a slova, ktoré je semeno (porov. Lk 8,11), snaží vysvetliť učeníkom, ako sú pripojení k jeho poslaniu. V skutočnosti stretnutie a rozhovor, ktorý mal Ježiš so ženou Samaritánkou, prináša už svoje prvé ovocie. Hovorí o siatí a žatve a všetko toto prirovnáva k svojej apoštolskej práci. Ježišovo završené dielo je opísané v perspektíve apoštolskej práce, ktorú raz majú uskutočňovať učeníci. A tak Ježiš ukazuje učeníkom, ako budú žať to, čo nezasiali, a že nemajú byť prekvapení z toho, že žnú to, čo nezasiali. V skutočnosti im bude dané všetko.⁴⁰ Prostredníctvom týchto slov sa objasňuje, ako je Ježiš poslaný od Otca, on posielala svojich učeníkov a vovádza ich do tajomstva svojho poslania. Pomáha im pochopiť, že oni ako robotníci majú pracovať a spolupracovať na Otcovom diele.⁴¹ Inými slovami vyjadrené, Ježiš hovorí o evanjelizácii a o vstupe celého ľudstva do plánu spásy (porov. Jn 4,35-38). Keď Ježiš hovorí o žatve pri pozeraní sa na polia, má na mysli eschatologický charakter žatvy, ktorá sa už začala, je zverená učeníkom a musí sa preniesť do všetkých regiónov „sveta“ (Jn 4,42). Takýmto spôsobom Ježiš slávnostne objasňuje univerzalizmus spásy.

---

³⁹ Porov. Mk 4,1-9 podobenstvo o rozsievачovi.

⁴⁰ Takto bude ohlásené v určitom význame všetko to, čo bude nasledovať. Obrátenie Samaritánov je začiatok žatvy.

⁴¹ Porov. FARAHIAN, E.: *Una lettura dello scritto testimoniale. Il vangelo di Giovanni*. PUG : Roma 2002, s. 80.

5.3 Stretnutie Ježiša so Samaritánmi (Jn 4,39-42)

Po monokulturálnom stretnutí Ježiša s učeníkmi, ktorí aj tentoraz zostanú v úzadí, Ježiš uskutočňuje posledné interkulturálne stretnutie so Samaritánmi, ktoré je vyvrcholením všetkých stretnutí a rozhovorov uskutočnených Ježišom v Samárii.

Svedectvo ženy zo Samárie, ktorá sa vrátila do svojho mesta k svojim krajanom, dalo do pohybu Samaritánov, ktorí odišli zo svojho mesta a išli hľadať Ježiša. Samaritáni teraz chcú počuť Ježišovo slovo priamo a prosia ho, aby zostal s nimi. Ježiš prijme ich pozvanie a zostane s nimi dva dni (porov. Jn 4,40). Výsledok ich stretnutia je prekvapivý, pretože na konci vyznajú, že uverili vďaka svojmu osobnému vzťahu s Ježišom a nielen vďaka svedectvu ženy.⁴² Ženino svedectvo ich doviedlo k počúvaniu Ježišovho slova, ktoré prehĺbilo ich vieru, ktorá sa môže teraz rozvíjať. Odpoveď obyvateľov Samárie je jednotná – všetci majú smäd a idú hľadať novú vodu, živú vodu. Výsledok? Sú si vedomí Ježišovej veľkosti a uznajú – ho za „*Spasiteľa sveta*“. Samaritáni sa naučili niečo od ženy, žena sa naučila tiež niečo nové, ale jej ľud došiel k poznaniu Ježiša, že on je Spasiteľ sveta (porov. Jn 4,42). Vzájomný vzťah evanjelizácie sa uskutočnil medzi nimi, ale stále v kontakte s Ježišom.⁴³

Samaritáni nazvú Ježiša titulom „Spasiteľ sveta“; nie je už teda vykreslený ako prorok alebo ako samaritánsky mesiáš (*taheb*). Samaritáni, vnímaní židmi ako heretici a schizmatici, sú teda prví ktorí pochopili, že Ježiš prišiel nielen pre židov, ako sa to v minulosti zdôrazňovalo, ale pre všetkých. To, čo objavili, je výsledok, ktorý teraz platí pre všetkých, pre všetky miesta a každú dobu.⁴⁴

U Samaritánov je možné vidieť dva momenty viery. Na začiatku prvé „poznanie“ Ježiša: žena hovorí o jeho prorockej sile, čo je pre nich „znak“, ktorý provokuje pozornosť a uvažovanie.⁴⁵ Druhý moment viery je *počúvanie* Ježiša, v ktorom sa uskutočňuje poznanie jeho skutočnej identity, podľa ktorého sa dá pochopiť, že on je spasiteľ sveta (Jn 4, 42).⁴⁶

Porovnaním Ježišovho prechodu z Judey do Samárie môžeme vidieť v Judei židovských predstaviteľov, ktorí mali obavy z Ježiša, z jeho úspechu medzi ľuďmi (Jn 2,24). Obyvatelia Samárie, odvrhnutí zo strany oficiálneho židovstva, odpovedali veľkodušne na Ježišovo

⁴² Sme veľmi blízko pri Tomášovej skúsenosti v Jn 20,24-28.

⁴³ Porov. FARAHIAN, E.: *Una lettura dello scritto testimoniale. Il vangelo di Giovanni*. PUG : Roma 2002, s. 82; porov. MAZZEO, M.: *Vangelo e lettere di Giovanni*. Paoline : Milano 2007, s. 236-237.

⁴⁴ Porov. FARAHIAN, E.: *Una lettura dello scritto testimoniale. Il vangelo di Giovanni*. PUG : Roma 2002, s. 82.

⁴⁵ Rovnako ako v Káne galilejskej znamenia prítomné v znaku vody premenenej na víno (Jn 2,1-2).

⁴⁶ Porov. FARAHIAN, E.: *Una lettura dello scritto testimoniale. Il vangelo di Giovanni*. PUG : Roma 2002, s. 83.

pozvanie. Zatiaľ čo tí, ktorí patrili do srdca židovskej inštitúcie, ho prinútili odísť z Judey a zanechať svet Židov, tí, ktorí boli považovaní za zavrhnutých, ho prijali a objavili jeho skutočnú identitu Mesiáša, Spasiteľ sveta.